

SCI-CONF.COM.UA

MODERN SCIENCE: TRENDS, CHALLENGES, SOLUTIONS

**PROCEEDINGS OF XI INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
JUNE 4-6, 2026**

**LIVERPOOL
2026**

MODERN SCIENCE: TRENDS, CHALLENGES, SOLUTIONS

Proceedings of XI International Scientific and Practical Conference

Liverpool, United Kingdom

4-6 June 2026

Liverpool, United Kingdom

2026

UDC 001.1

The 11th International scientific and practical conference “Modern science: trends, challenges, solutions” (June 4-6, 2026) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2026. 706 p.

ISBN 978-92-9472-191-4

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Modern science: trends, challenges, solutions. Proceedings of the 11th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2026. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-trends-challenges-solutions-4-6-06-2026-liverpul-velikobritaniya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: liverpool@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2026 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2026 Cognum Publishing House ®

©2026 Authors of the articles

90.	<i>Vynohradova I., Liubymova N. V.</i>	552
	DIGITAL FASHION COMMUNICATION AND MEDIA LANGUAGE: PHILOLOGICAL PERSPECTIVES ON FASHION INFLUENCER CULTURE	
91.	<i>Zhelizna M., Liubymova N. V.</i>	556
	ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN GRAPHIC DESIGN AND ENGLISH CONTENT CREATION	
92.	<i>Ареф'єва Н. Г.</i>	560
	ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ КОДИ В УКРАЇНСЬКИХ ГОВІРКАХ ОДЕЩИНИ (НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЇ)	
93.	<i>Богатько В. В., Бурбеза Д. Я.</i>	566
	СКЕТЧНОУТИНГ: СЛОВЕСНІ ХМАРИ Й КОМІКСИ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ В НУШ	
94.	<i>Богатько В. В., Дудар А. В.</i>	575
	КРЕАТИВНІ ВІЗУАЛЬНІ ТЕХНІКИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА	
95.	<i>Богатько В. В., Кожух В. А.</i>	582
	ІНТЕГРАЦІЯ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ ТА ВІЗУАЛЬНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	
96.	<i>Богатько В. В., Комінарець Т. П.</i>	588
	ЦИФРОВІЗАЦІЯ УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ: ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ПЛАТФОРМ (КАНООТ, QUIZLET, LEARNINGAPPS, WORDWALL) ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ	
97.	<i>Горобець С. С.</i>	596
	МУЗЕЙ ЯК ОСВІТНІЙ ПРОСТІР: ІНТЕГРАЦІЯ ЗІ ШКІЛЬНОЮ ПРОГРАМОЮ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ	
PHILOSOPHICAL SCIENCES		
98.	<i>Шкурдода Л. О.</i>	604
	ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ОСВІТІ	
ECONOMIC SCIENCES		
99.	<i>Fomenko V.</i>	610
	SOCIO-CULTURAL DIMENSIONS OF CREATIVE ECONOMY DEVELOPMENT: METHODOLOGICAL FRAMEWORK FOR UKRAINE'S EUROPEAN INTEGRATION CONTEXT	
100.	<i>Savytskyi A.</i>	616
	STATISTICS AS AN IMPORTANT FACTOR IN INFORMATION SUPPORT FOR THE STUDY OF THE TOURISM AND HOSPITALITY SECTOR IN UKRAINE	

**ЛІНГВОКУЛЬТУРНІ КОДИ В УКРАЇНСЬКИХ ГОВІРКАХ ОДЕЩИНИ
(НА МАТЕРІАЛІ ФРАЗЕОЛОГІЇ)**

Арефьєва Наталія Георгіївна,

д. філол. н., доцент

Одеський національний медичний університет

м. Одеса, Україна

Анотація. Статтю присвячено дослідженню маловивченого мовного шару – фразеології українських говірок Одещини, який розглянуто в межах лінгвокультурних кодів і кодових просторів. На тлі широкого мовного матеріалу автор відзначає перетинання лінгвокультурних кодів і домінування господарчого лінгвокультурного коду у фразеологічній картині світу говірконосців.

Ключові слова: лінгвокультурний код, лінгвокультурний кодовий простір, українські говірки Одещини, фразеологія, фразеологічна картина світу, категорії культури.

У сучасному мовознавстві на вістрі актуальності перебувають лінгвокультурологічні та етнолінгвістичні дослідження, здійснення яких нині неможливо без залучення методологічних здобутків лінгвосеміотики. Протягом останніх десятиріч дослідження фразеологічного масиву споріднених та неспоріднених мов відбуваються на основі їхнього опису в межах лінгво- і етнокультурних кодів, див., наприклад: [1; 2; 3; 4], а останнім часом – і кодових просторів, див.: [5; 6]. Цілком очевидним тому видається той факт, що поняття лінгвокультурного коду нині усталилося в термінному апараті лінгвокультурології і етнолінгвістики саме завдяки ґрунтовним дослідженням у галузі фразеології, зокрема регіональної, як джерела цінної лінгвокультурної інформації.

Метою розвідки є опис у межах лінгвокультурних кодів і кодових

просторів малодослідженого мовного шару – фразеології українських говірок Одещини, унікального полікультурного й полілінгвального регіону.

Матеріал розвідки становили фразеологізми, що побутують в українських говірках Одещини і не зафіксовані у Фразеологічних словниках літературної мови (загалом близько 240); джерелом – «Словник українських говірок Одещини» [СУГО], який уміщує близько 230 фразеологізмів, частину з яких вилучено нами з ілюстративних фрагментів словникових статей, та польові записи, зроблені нами у 2022–2024 роках [КА].

У дослідженні використано загальнонаукові та власне лінгвістичні методи: описовий, метод аналізу та синтезу, метод фразеологічної ідентифікації; застосовано методику семіотичного аналізу, зокрема метод співвіднесення цілісного значення фразеологізму та його компонентів зі знаками семіотичних сфер культури, та деякі інші.

Відзначимо, по-перше: дотримуючись широкого підходу до визначення фразеологізму, у цій розвідці ми розглядали не лише власне фразеологізми, або ідіоми (*упасть на ноги* ‘бути хворим, ледве ходити’ [КА]; *забивать баки* ‘збивати з пантелику’ [СУГО, с. 16]; *облизать макогона* ‘зовсім не зловити риби’ [СУГО, с. 123]), але й номенклатурно-термінологічні найменування (*кручені паничі* ‘назва садових квітів’ [СУГО, с. 109]; *шапський виноград* ‘європейський сорт винограду’ [СУГО, с. 212]; *антонів вогонь* ‘дуже болючий смертельно небезпечний маленький нарив’ [СУГО, с. 42]), а також складені найменування (*верхова хата* ‘хата з горищем’ [СУГО, с. 37]; *затягане молоко* ‘молоко, заправлене тягом’ [СУГО, с. 83]; *бомбаковий рушник* ‘рушник, витканий з бавовняних ниток’ [СУГО, с. 18]), дієслівні сталі сполуки необразної семантики (*сидіти на бабайках* ‘гребти бабайками від час рибальства’ [СУГО, с. 14]; *отдавать молоко* ‘доїтися’ [КА]), тавтологічні словосполуки (*сам на сам* ‘один, без нікого; сам із собою’ [КА]); апозитивні сталі сполуки (*крючки-самолови* ‘залізні гачки, якими ловлять у морі білуг, осетрів, севрюг’ [СУГО, с. 110]); комунікативні фраземи (*звернуть руля!* (частіше як команда) ‘змінити раптово напрямок руху човна за допомогою

стерна, щоб оминути предмет, який перешкоджає руху' [СУГО, с. 174]; *І в нас, і в вас все буде гаразд!* 'тост-побажання' [КА])); прислів'я та приказки (*дош іде, сліпè лізе* 'про ситуацію, коли робиться щось невчасно, не тоді, коли слід' [КА]; – *Так, – сказав бідняк, заплакав і пішов в колхоз робити* – *жарт.* 'про необхідність щось робити попри небажання, несприятливі умови тощо' [КА]). Такий підхід видається нам доцільним саме під час дослідження регіонального, тобто найархаїчнішого шару фразеології, про що пише видатний фразеолог В. М. Мокієнко у рецензії на наш регіональний словник «Фразеологический словарь русских говоров Одесщины»: «...здесь, пожалуй, следует понять и принять позицию автора *Словаря*: лучше дать читателю максимум материала, чем урезать то, что может словник обеднить. Тем более, что такие обороты действительно выделяются из массы свободных контекстных словосочетаний...» [9, с. 357]. Методика опису регіональної фразеології у лінгвокультурологічному й етнолінгвістичному вимірі на тлі етнолінгвокультурного кодування апробована в нашій докторській дисертації «Фразеологія російських переселенських говірок Півдня України: лінгвокультурологічний та лексикографічний аспекти» [5]; проте фразеологія українських говірок Одещини – унікального полікультурного й полілінгвального регіону – залишається маловивченою, про що ми вже писали в деяких наших публікаціях, див., наприклад: [10, с. 14; 11, с. 113–114].

Принципово новим, неусталеним у сучасній лінгвістиці поняттям, за допомогою якого описано незафіксовану загальнонародними Фразеологічними словниками російську фразеологію Півдня України, є поняття кодових просторів – *антропного, природного, ірраціонального*, виокремлених нами на підґрунті тріади «людина / природа / надприродне» (детальніше про етнолінгвокультурне кодування див. за: [5, с. 54–74; 12]), кожен із яких наповнюють *лінгвокультурні коди* – вторинні знакові системи, у яких вербально або концептуально актуалізовані культурні значення в межах однієї теми [5, с. 62; 12, с. 19]. Зокрема, виокремлюють коди соматичний, гастрономічний, артефактний (предметний), метеорологічний, астрономічний, міфологічний

тощо.

На матеріалі фразеології українських говірок Одещини усередині кодових просторів виокремлюємо такі лінгвокультурні коди:

- *антропний кодовий простір* (пов'язаний із багатовекторною і багатоаспектною характеристикою людини і результатами її діяльності): *соматичний (клепаний на язык* ‘дотепний, бувалий’ [СУГО, с. 99]); *аксіологічний (валіком діло* ‘як-небудь, не звертаючи уваги на проблеми’ [СУГО, с. 35]); *акціональний (ходить на невід* ‘рибалити неводом будь-якої пори року’ [СУГО, с. 134]); *побутовий (вирхова хата* ‘хата, вкрита черепицею’ [СУГО, с. 39]); *соціальний (– Так, – сказав бідняк, заплакав і пішов в колхоз робити* – *жарт.* ‘про необхідність щось робити попри небажання, несприятливі умови тощо’ [КА]); *господарський (встилять гарман* ‘готувати тік до гармановки’ [СУГО, с. 45]); *предметний (бабині зуби* ‘якірці’ [СУГО, с. 14–15]; *гастрономічний (бурачана мука* ‘вищий сорт борошна’ [СУГО, с. 30]); *емоційний (позбирають дригонці* ‘затремтіти з переляку’ [СУГО, с. 72]);

- *природний кодовий простір* (пов'язаний із різноманіттям навколишньої дійсності): *аніمالістичний (зелена ягничка* ‘про ненароджену ягничку, яку дарують’ [СУГО, с. 220]); *флористичний (гадюча петрушка* – бот. ‘бугила’ [СУГО, с. 47]); *астрономічний (світова зірка* ‘планета Венера’ [СУГО, с. 177]); *метеорологічний (кидають каміння* ‘про вітер великої сили’ [СУГО, с. 96]);

- *ірраціональний кодовий простір* (пов'язаний із сутностями, що перебувають поза межами пізнаваного з погляду носія мови): *часовий (пізні уляги* ‘пізно ввечері’ [СУГО, с. 154]); *духовно-релігійний (Будь здоровим як вода, багатим як земля, щасливим як дитя; І в нас, і в ас все буде гаразд!* [КА]).

Прикметно, що, класифікуючи фразеологізми, спостерігаємо яскраво виражене явище перетинання кодів, а в деяких випадках – і кодових просторів. Зокрема, фразема *середня риба* ‘середня кількість риби після вилову’ [СУГО, с. 169] безпосередньо пов'язана з господарською діяльністю людини

(господарський лінгвокультурний код) і, відповідно, з антропним кодовим простором; проте, компонент «риба» тяжіє до анімалістичного лінгвокультурного коду, тобто до природного кодового простору. Фразему *гадюча петрушка* (див. вище) уналежнюємо до флористичного лінгвокультурного коду; водночас компонент «гадюча» співвіднесений із анімалістичним лінгвокультурним кодом. За нашими спостереженнями, у фразеологічній картині світу українських говірконосців домінує господарський лінгвокультурний код, що пов'язано з винятково важливою роллю господарської діяльності у житті сільських мешканців. Переважна кількість фразеологізмів так чи інакше пов'язана з рибальством, що зумовлено географічним розташуванням українських поселень і активним заняттям говірконосців рибним ловом. Найменш представленими виявилися у фразеологічній картині світу говірконосців ірраціональний кодовий простір і лінгвокультурні коди, що його наповнюють. Перспективами подальшого дослідження вважаємо глибокий аналіз фразеологізмів у межах виявлених лінгвокультурних кодів як категорій культури, що віддзеркалюють духовний і матеріальний досвід говірконосців.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Мізін К. І. Людина в дзеркалі компаративної фразеології : монографія. Кременчук : Щербатих О. В., 2011. 448 с.
2. Савченко Л. В. Феномен етнокодів духовної культури у фразеології української мови: етимологічний та етнолінгвістичний аспекти. Сімферопіль : Доля, 2013. 600 с.
3. Ареф'єва Н. Г. Просторовий лінгвокультурний код у російських говірках Одещини (на матеріалі фразеології). Ареф'єва Н. Г. Просторовий лінгвокультурний код у російських говірках Одещини (на матеріалі фразеології). *Академик Олександр Савич Мельничук і сучасне мовознавство. II : збірник наукових праць до 100-річчя від дня народження*. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2023. С. 217–235.
4. Чибор І. С. Репрезентація міфологічного етнокоду в українській

фразеології : автореф. дис. ... к. філол. н. : 10.02.01. Чернівці, 2016. 23 с.

5. Ареф'єва Н. Г. Фразеологія російських переселенських говірок Півдня України: лінгвокультурологічний та лексикографічний аспекти : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.02 / ОНУ імені І. І. Мечникова; ДНУ імені Олеся Гончара. Дніпро, 2021. 695 с.

6. Ареф'єва Н. Г. Поняття кодового простору у фразеологічних дослідженнях. *Методологія та історіографія мовознавства* : матеріали XII науково-практичної Інтернет-конференції (м. Слов'янськ – м. Дніпро, 22–23 жовтня 2025 р.) / відп. ред. В. А. Глущенко; укладач К. А. Кушнір. Слов'янськ – Дніпро : ДДПУ, 2025. С. 19–24.

7. СУГО – Словник українських говорів Одещини / голов. ред. О. І. Бондар. Одеса : ОНУ імені І. І. Мечникова, 2011. 222 с.

8. КА – Картотека Н. Г. Ареф'євої. Електронна версія, 2018–2024.

9. Мокиєнко В. М. Рецензия на: Наталья Г. Арефьева. Фразеологический словарь русских говоров Одесщины. Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова. Одесса, 2020. *Slavia: časopis pro slovanskou filologii*. 2020. Ročník 89. Sešit 3. S. 355–361.

10. Ареф'єва Н. Г. Деякі спостереження над мовними особливостями носія української говірки одного неіснуючого села Одеської області. *Мова* : науково-теоретичний часопис з мовознавства. Одеса : «Астропринт», 2024. №41. С. 13–21.

11. Ареф'єва Н. Г. Фразеологія українських говірок Одещини. *Філологічні студії, освіта та медіа комунікації: тенденції, виклики, перспективи* : матеріали III міжнародної науково-практичної конференції (1–2 грудня 2025 р., МУ). Одеса : МУ, 2025. С. 113–118.

12. Ареф'єва Н. Г. Поняття кодового простору у фразеологічних дослідженнях. *Методологія та історіографія мовознавства* : матеріали XII науково-практичної Інтернет-конференції (м. Слов'янськ – м. Дніпро, 22–23 жовтня 2025 р.) / відп. ред. В. А. Глущенко; укладач К. А. Кушнір. Слов'янськ – Дніпро : ДДПУ, 2025. С. 19–24.